

DRAPIEŻNY (119) *ai*

-ż- (113), -z- (4), -łz- (1).

a *pochylone* (w tym 4 r. błędne znakowanie), e jasne.

comp drąpieżni(e)jszy (1).

sg *m N* drąpieżny (19). ◇ *G* drąpieżn(e)go (2). ◇ *A* drąpieżn(e)go (6), drąpieżny (1). ◇ *I* drąpieżnym (6). ◇ *V* drąpieżny (2). ◇ *f N* drąpieżną (1). ◇ *D* drąpieżn(e)j (1). ◇ *A* drąpieżną (1). ◇ *I* drąpieżną (1). ◇ *n G* drąpieżn(e)go (2). ◇ *pl N m pers* drąpieżni (9) ◇ *m an* drąpieżni, drąpieżni(e)jszy (24), drąpieżné (2) *Mącz*, *KochJez*; -é (1), -(e) (1). ◇ *subst* drąpieżn(e) (1). ◇ *G* drąpieżnych (14). ◇ *D* drąpieżnym (5). ◇ *A m pers* drąpieżn(e) (7). *m an* drąpieżn(e) (6). ◇ *I m* drąpieżnymi (4) *RejPos*, *WujJud*, *ArtKanc*, *WujNT*, drąpieżnémi (4) *RejAp*, *RejZwierc* (2), *GosłCast*; -émi (1), -(e)mi (3). ◇ *L* drąpieżnych (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVII(XVIII) – XVIII w.*

1. *Napadający na inne zwierzęta, żywiący się mięsem innych zwierząt (o zwierzętach); rapax Vulg* (71) : *BierEz* M4; *Widamy też miedzi ptaki iż im dłuższe paznokcchy albo krapcie miewaią tim theż drapieżnieyfyzy Ią GlabGad* P3v; *Harpiae vel Harpyiae monstrosae et rapaces pelagi volucres*, *Morskie ptaki pánieńską twarz máyące á żadnym obyczáyem nigdy nie nálicone a przeto wielmi drapieżne. Mącz* 153b; *KochJez* A2; *GórnRozm* Nv [2 r.].

W porównaniach (9): obftąpiwłfy go żydowie iako wilcy drąpieżni a wfciekli zgrzytaiątz zęby ku panu Iezufowi rzekli *OpecŻyw* 65, 124v; *Rozdzielili nademną vfta fwoie/ iako lew drapieżny á ryczączy. TarDuch* A3; *SeklKat* Q3; *Iuż on drugi ich frogi á okrutny pan/ á práwie iáko wilk drapieżny/ á iako Lew ryczący/ rościąga nád nimi chorągwie fwoie RejPos* 344v, 30, 189 [2 r.]; *KochOdpr* B.

Wyrażenia: »lew drapieżny« (3): *TarDuch* A3; *KochPs* 47; *Gdzie różnogłóśni wilcy ze lwy drapieżnémi/ Krwáwym obłowem żyią. GosłCast* 52.

»drapieżny sęp« [szyk 1 : 1] (2): *połlano ná gory/ Y po Sępy drapieżne KmitaSpit* A4v; *GrabowSet* R4v.

Zestawienia: »ptak drapieżny« [szyk 3 : 1] (4): *MiechGlab* 63 [2 r.]; *Albo weźmi kurzey żółci/ [...] Sępiey/ kániey/ iáłtrząbiey/ y wízelákich drapieżnych ptakow/ co mięfem żywą SienLek* 65; *GrabowSet* Xv.

»zwirzę drapieżne« (5): *FalZioł* IV 13a; *Perpetua y Felicytás [...] miedzy żwirzétá drapieżne wrzucone były BielKron* 150v, 1v, 21v, 445.

W przeni (43) :

Wyrażenia: »lew drapieżny« (1): [*wołali Prorocy iżęście*] *lud ffallony/ bękarćci/ wilcy/ niedzwiedzie/ líffki/ lwi drapieżni/ y rytzący fímokowie KrowObr* C2v, 242.

»sęp drapieżny« (1): *Chciwem zyfkow fzkárádych zowią cię fásiedzi. Drudzy fępem drapieżnym CiekPotr* 8.

bibl.

»wilk drapieżny« = *falszywy prorok, zły duszpasterz* [szyk 34 : 5] (39): *RejKup* m7v; *Wilcy drapieżni w owczey fkorze. LubPs* D4 marg; *KrowObr* 1v, 2v, 21v, 37, 60 (9); *RejWiz* 140; *iż dobry páfterz tylko ftrzyże owce/ Iedno to Wilk drapieżny/ łupi ie iáko chce. RejZwierz* 30, 109; *BielKron*

18v; *SienLek* T4v; *RejAp* [13]v; O nędzny Proroku á marny wilku drapieżny/ coźci thák bárzo zálmákowáło ná tym márnym á omylnym íwecie *RejPos* 189, 23v, 166v, 186v, 198 (9); *RejZwierc* 40v, 130v, 186v; *WujJud kto*, 148; *BiałKaz* H3v; *CzechRozm* 114v; Odzeń naiemniki z drapieżnymi wilki/ Fálszywe Proroki z ich náśládowniki *ArtKanc* K14; Iac wiem po odefźciu moim wnida między was wilcy drapieżni [*lupi rapaces*] *WujNT Act* 20/29, *Matth* 7/15, s. 483; *PowodPr* 20; *CzahTr* E3v.

Zestawienie: »drapieżny źwirz« (1): Zowie drugie zálie ktore thu ná vrzędy íwe [...] do owieczek fwoich wyfádził/ pfy niememi [...] ktorzy łzczekác nie vmieią áni mogą/ áby odganiáli drapieżny źwirz od ftádá iego. *RejZwierc* 130v.

2. *Sklónny do grabieży, zdzierstwa, grabiący; chciwy, okrutny, zaborczy (o człowieku)* (37) : *MiechGlab* 32; Elźbietá [...] poruczyła [...] zamki niekthorym Czechom drápieżnym *BielKron* 304, 231, 340v, 375; Turek moczár drapieżny tego świátá *BiałKaz* H3, K4v, L3; *StryjKron* 195; *PowodPr* 31.

W połączeniach szeregowych (3): Człowiek bywa gniewliwy barzo/ nie ludzki/ niezgodny/ pragnący zwady, y ímierci ludzkiej/ gwałtownik/ niefromieźliwy/ drapieżny/ waleczny, ímiały *FalZioł* V 51; *GlabGad* P4; Tátáryzn brzydlivy/ Drapieżny/ krwie prágnący/ chytry/ niewftydliwy/ Leie krew *KlonWor* 30.

Wyrażenia: »drapieżni ludzie« [*szyk 1 : 1*] (2): *LubPs* ee6 marg; POłowcy byli drapieżni ludzie *BielKron* 350v.

»łotr, łotrzyk, zboyca drapieżny« [*szyk 2 : 1*] (1 : 1 : 1): Mácko Borkowicz [...] był poiman [...] o to iż przechowawał zboyce drapieżne *BielKron* 375v, 68, [85²].

»drapieżny żołnierz, rycerz« [*szyk 2 : 1*] (2 : 1): thakież iego [*Machometa*] rycerze drapieżni nigdyby iey [*wiary*] nam nieftrzymáli *BielKron* 248v; *SkarŻyw* 571; *VotSzl* C4.

Szeregi: »gwałtowny i drapieżny« (1): Ieden Sláchćic [...] bárdzo gwałtowny y drapieżny [...] był nápominan od Mnichow *StryjKron* 350.

»okrutny (srogi), (i) drapieżny« [*szyk 2 : 1*] (3): [*Miesław Stary*] okrutny/ frogi y drapieżny był ná poddáne fwoie *BielKron* 355v; *BiałKaz* H3, H3v.

»porządny a nie drapieżny« (1): A tá [*obrona*]/ [...] naylepfza y naypotężnieyfza mogłaby być/ przez porządneho á nie drapieżnego żołnierzá *VotSzl* C4.

W przén (4) : Abowiem [*księgi*] niemruczą/ nie ziaraią nie fą drapieżne/ nieobźarliwe *KwiatKsiąź* H.

Wyrażenie: »ręka drapieżna« (2): *StryjKron* 370; Wpuści [*złodziej*] rękę drapieżną przezedrzwi do śieni *KlonWor* 42.

Szereg: »okrutny a drapieżny« (1): A vbodzy kmiotkowie/ [...] z rąk onych okrutnych á drapieżnych Hárpiy [*de harpyiarum illarum manibus = Panów*] wfzytkiego pátrzyć muřą. *ModrzBaz* 34v.

a. *W funkcji rzeczownika: człowiek chciwy, sklónny do grabieży, drapieżca; raptor Vulg* (8) : [Połowcy] Imię maią od łowu albo polowania, [...] ale Rus ie zowie Połowcze iakoby drapieżni *MiechGlab* 2.

W połączeniach szeregowych (5): *MurzNT Luc 18/11; BibRadz Luc 18/11; RejPos 199v; Pifałem wam w liście/ ábyście lię nie miełzáli z wżetecznymi. á niezgołá z wżetecznymi światá tego/ ábo z łákomymi/ ábo z drapieźnymi [aut rapacibus]/ ábo z bálwochwálcámi WujNT 1.Cor 5/10, Luc 18/11.*

Szeregi: »łupieżca a drapieźny« (1): [*mieszkali tam Gotowie*] ktore poŝtronni ludzie Połowcami zwali, co fie wykłada z Słowienfkiego, Rułkiego/ y Mołkiewfkiego łłowa iakoby Lupieżce á drapieźni *MiechGlab 35.*

»nieposłuszny i drapieźny« (1): Cefarz mu [*Woiewodzie Reńskiemu*] powiedział/ iż go nie iełt táyno/ że on z vrzędu łwego mułi kárác niepołufzne y drapieźne/ kthorzy Bogá áni przełozonych niełłucháią. *BielKron 226.*

3. *Drapiący, kłujący; mający kolce (o roślinach), tu: w przem (1) : á [szalony] łnadźby wyrozumiał co iełt lepszego/ iełli ták błogolławionego żywotá wżywác [...] czyli być tym głogiem drapieźnym áłbo tym drzewem nikczemnym á łprochniałym RejZwierc 131v.*

4. *Włáściwy drapieźnikowi; cechujący się drapiestwem, rozbojem; rozbójniczy, zbójecki, złodziejski (o przedmiotach abstrakcyjnych); praedatorius Cn (7) : [orzeł] Drapieźnegoć przyrodzenia BierEz Iv; RejZwierc 131v; BiałKaz H3; [Ścibor] Sąddecká burzył włóć drapieźną łzkodá. StryjKron 537.*

Wyrażenie: »drapieźnym obyczajem« = *jak zbójcy (2): thowáry Polłkie iego gołściom [króla polskiego] Lubczánie obyczáiem drapieźnym pobráli. BielKron 408v; NiemObr 157.*

Szereg: »drapieźny a złodziejski i krwie pragnący« (1): Chwałęc nas powieda że náturá náłzá Polłka iełt drapieźna á złodziejska y krwie prágnąca. *OrzRozm K4v.*

*** *Bez wystarczającego kontekstu (3) : Populabundus, Drapieźny/ pułztołzający. Mącz 312d, 317c, 346a.*

Synonimy: 2. *chciwy, gwałtowny, okrutny, srogi, złodziejski; 3. drapający, kolący.*

Cf **DRAPIEŻLIWY**